

1. Relacje
1. Relaciones

2. Wojny
2. Guerras

3. Tolerancja
3. Tolerancia

4. Ustrój
4. Sistema político

Rzeczpospolita - ustrój wyjątkowy

Mancomunidad: un sistema de gobierno único

Hiszpania powstała z połączenia Kastylii i Aragonii, a Rzeczpospolita ze zjednoczenia Polski i Litwy. Ten pierwszy kraj wybrał tradycyjną drogę absolutnych rządów króla. W centrum Europy zdecydowano się jednak na unikatowy system polityczny, oparty o wolność, tolerancję i prawo do sprzeciwu. Szlachta, tak samo liczna jak hiszpańska, miała niezwykle swobodę, która i dzisiaj może być inspirująca.

España nació de la unión de Castilla y Aragón, y la Mancomunidad, de Polonia y Lituania. El primer país optó por el camino tradicional del absolutismo, mientras que en el corazón de Europa se experimentó con un sistema político único, basado en la libertad, la tolerancia y el derecho de oposición. La nobleza, tan numerosa como la española, gozaba de una libertad extraordinaria que aún puede inspirar hoy en día.

Król czy prezydent?

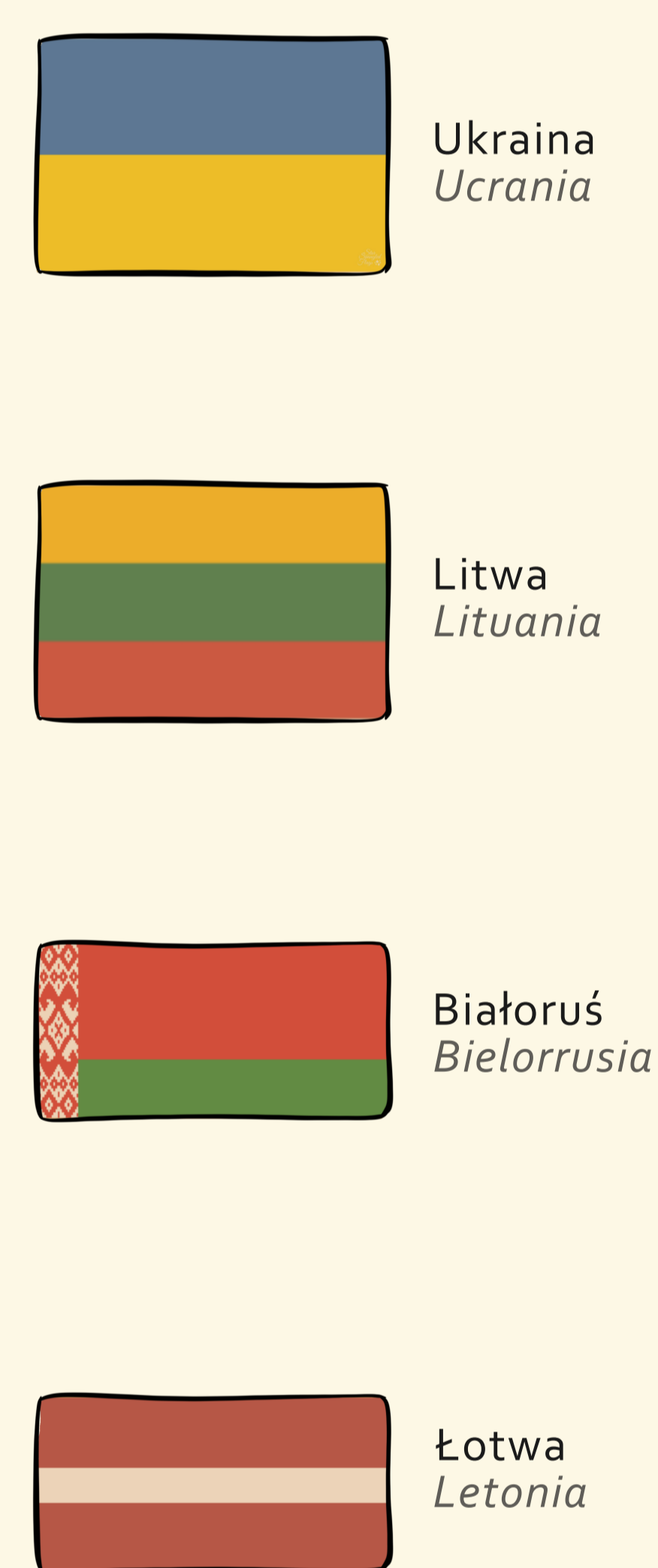
Na czele Rzeczpospolitej stał król. Jednak od 1573 roku wybierano go w Warszawie na **powszechnym zjeździe** szlachty. Dzisiaj podobnie głosujemy na prezydenta, ale wtedy **elekcja** stanowiła pomysł rewolucyjny.

¿Rey o presidente?

La Mancomunidad era gobernada por un rey, pero a partir de 1573, se optó por elegirlo en Varsovia durante una **asamblea general** de la nobleza. Hoy elegimos al presidente de manera similar, pero en aquella época la **elección** de un monarca era una idea revolucionaria.

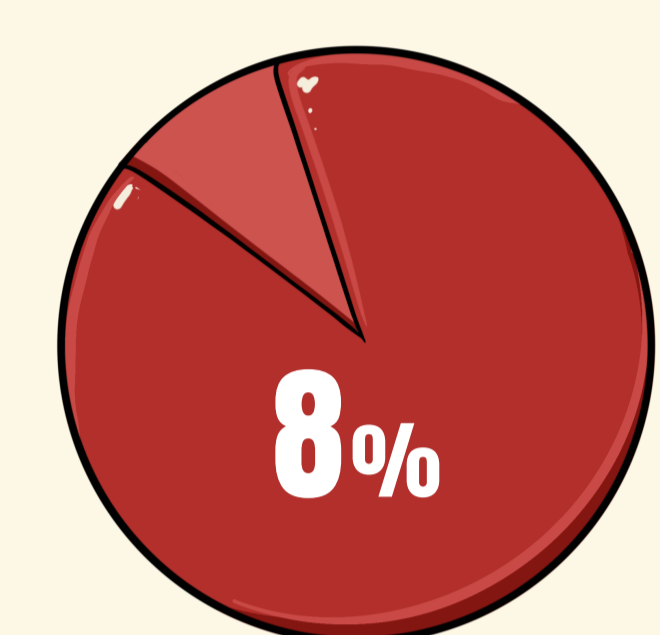
Rzeczpospolita na tle współczesnych państw

La Mancomunidad en relación con los territorios de los estados actuales

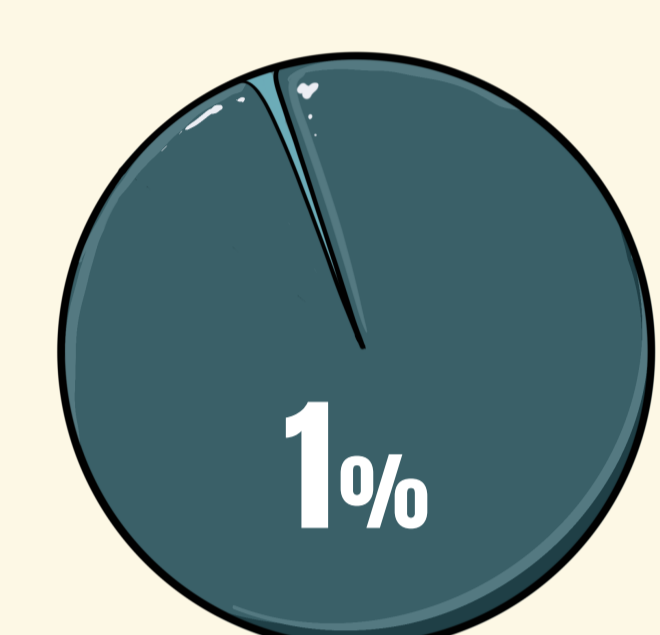

Udział szlachty w społeczeństwie:

Proporción de la nobleza en la sociedad:

Rzeczpospolita Mancomunidad

Francia

Jak rządzić?

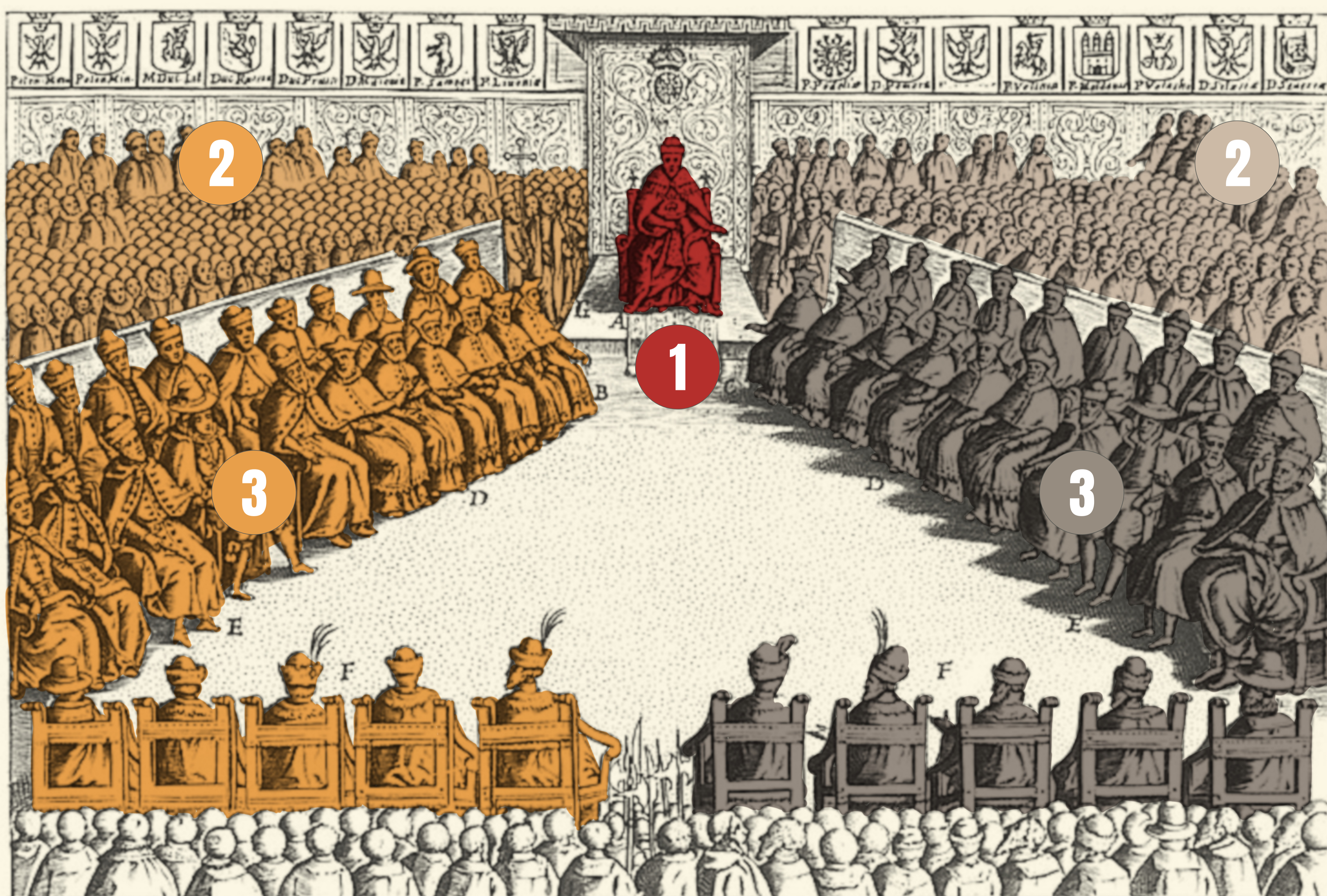
Król **1** musiał się dzielić władzą z parlamentem, czyli Sejmem. Tylko działając razem ze szlacheckimi posłami **2** i najważniejszymi urzędnikami państwa **3** mógł wprowadzić nowe prawo.

Posłów wybierały lokalne zgromadzenia szlachty, czyli sejmiki, które dbały także o swoją okolicę zupełnie jak współczesny samorząd.

¿Cómo se gobernaba?

El rey **1** debía compartir el poder con el parlamento, conocido como Sejm. Solo al trabajar en conjunto con los diputados nobles **2** y los funcionarios más importantes del Estado **3** podía aprobar nuevas leyes.

Los diputados eran elegidos por las asambleas locales de la nobleza, los sejmiki, que también se ocupaban de los asuntos locales, al igual que los gobiernos locales en la actualidad.

Razem czy osobno?

W obawie przed zagrożeniem z Moskwy, Polska i Litwa w XVI wieku finalnie się zjednoczyły. Oba kraje zachowały jednak swoją odrębność: wojska, urzędy, prawo, języki urzędowe.

W skład tej niezwykłej Unii wchodziły tereny dzisiejszej Białorusi, Litwy, Łotwy, Ukrainy.

¿Juntos o separados?

Ante la amenaza de Moscú, Polonia y Lituania decidieron unirse a finales del siglo XVI. Sin embargo, ambos países mantuvieron sus propias estructuras: ejércitos, instituciones, leyes y lenguas oficiales.

Esta **unión** única abarcaba los territorios de la actual Bielorrusia, Lituania, Letonia y Ucrania.

Wolność dla wszystkich?

Gdzie indziej to było niespotykane, ale król Rzeczpospolitej przed koronacją musiał przyrzec szlachcie **równość** wobec prawa i **nietykalność** bez wyroku sądu. Niestety pozostali mieszkańcy nie mieli takich przywilejów.

¿Libertad para todos?

Algo inaudito en aquella época: el rey de la Mancomunidad, antes de ser coronado, debía jurar a la nobleza la **igualdad** ante la ley y la **inviolabilidad** personal. Desafortunadamente, el resto de la población no gozaba de estos privilegios.

Najlepsze miejsce na Ziemi?

Szlachcice to właściciele ziemi, którą posiadali w zamian za obronę ojczyzny. Byli wyjątkowo dumni ze swojego państwa. Nazywali je „Krynicą Wolności”. Dlatego chętnie przybywali tutaj: Szkoci, Żydzi, Niemcy, Holendrzy, Ormianie i inni.

¿La tierra prometida?

La nobleza polaca, que recibía tierras a cambio de defender a su patria, sentía un orgullo especial por su país, al que llamaban la “Fuente de la Libertad”. Por eso, muchos extranjeros, como escoceses, judíos, alemanes, holandeses, armenios y otros, decidieron establecerse en su territorio.

SZKOCI
ESCOCESES

ŻYDZI
JUDÍOS

NIEMCY
ALEMANES

HOLENDRZY
HOLANDESES

ORMIANIE
ARMENIOS